

PREDMETI

MARKO POGAČAR

SADRŽAJ

PREPOZNAVANJE PREDMETA	2
Predmeti	3
Kupole	5
Prije predmeta	6
Ris, guarovo mlado mlado	7
Predmet (izgubljen, u svom preteškom tekstu)	8
Stol (kakvim ga vidim u 5.15, pravom času za gledanje)	9
Poslije predmeta	10
Stol (kakav zaista jest)	11
Predmet (ispravno odgođen, kao jezik ili kubistička slika)	13
Povjerenje u predmet	14
Sve što spomeneš moraš pojesti	16
Paljenje podruma	17
O bespredmetnom	18
Posljednji dani	20
Figure	21
Jednom je netko rekao	22
Preko predmeta	23
Boxers love eighties music	24

JEZERO	25
1. <i>Ja sam jezero, izlazim</i>	26
2. <i>Staza oko mog oka je okov</i>	27
3. <i>Ovdje sam. pristajem na svoje mjesto</i>	28
4. <i>Što jezero može reći o jezeru?</i>	29
5. <i>Dosada. kao kad odnekud beskrajno</i>	30
6. <i>Ja sam jezero, ali što je to?</i>	31
7. <i>Progutalo sam seosku crkvu i svršilo</i>	32
8. <i>Ne budi gusta i gorka. svako toliko ližem</i>	33
9. <i>Gusti se ekran spušta na moju kosu, sve tupi</i>	34
10. <i>Odvedi me. ja sam jedino sigurno ovdje.</i>	35
11. <i>Čitalo sam knjigu francuskog pjesnika</i>	36
12. <i>Golemo sam i nepravilno</i>	37
13. <i>Strah je minorni anđeo</i>	38
14. <i>Sve oko jezera</i>	39
15. <i>Ja sam prljavo, bezbožno jezero</i>	40
 KAKO JE GRIJEŠIO KANT	 41
Kako je griješio Kant	42
Obrve	43
Što je to obod?	44

Čuđenje, opće mjesto	45
Tehnika pjesme	46
U dugom odlaženju	47
Realizam	48
Dok, sasvim dosadan, čita	49
Koštica	50
Rupo	51
Prijelazni glagoli	53
Još jedna lekcija o pjesmi, Mojci i dugom kajanju	54
Praksa	55
Moj jezik je tamna	56
1st amendment	58
Miris zemlje	60
Netrpeljivost	63
Mjesto	64
Godina čaja	65
O autoru	67
Impresum	68

Dijelovi ove knjige napisani su tijekom rezidencijalnog boravka u Vili Hellebosch (Vollezele, Belgija), kao dio programa "Rezidencije u Bruxellesu i Flandriji u organizaciji literarnog udruženja Het beschrijf i odjela za kulturu belgijske Flamanske zajednice".

PREPOZNAVANJE PREDMETA

PREDMETI

Prostor zauzimaju predmeti
a njihove pripadajuće sjene
ukoliko u sobi (nad gradom, u bolnici, na
svijetu) postoji izvor svjetlosti
dižu se spuštaju se
rasprostiru se u svojoj svetosti kroz prostor
završavajući na podu boku zidovima
koristeći ga (kao da bi on bio planinska koliba
a one planinar u bijegu pred gromom, kao da bi
bile bijeg sam)
a da se u njemu ne nastanjuju.

prostor zauzimaju predmeti i tu im nitko
ne može pomoći.
sve što se može osvojiti osvojeno je
njihovom ustrajnom krutošću:
bilo da u sebe primaju vodu (koja, nečasno,
poprima njihov oblik, stavljajući se katkad u sasvim
nezgodan položaj)
ili stoje kao prepreka svjetlu, možda prepreka izvoru
koji ujutro zovem sunce.

uvečer imena se mijenjaju.
vrijeme se spušta s kišom i nosi u sobu Saharu,
iznosi iz nje toplinu i premješta je u vanjski prostor.
ali, što je to izvanjsko prostoru?
što predmet, nečijom tuđom voljom,
nikako ne može zaposjesti? tko je to svjetlo?
na ova pitanja odgovaram prostoru bivanjem:
u njemu ustajem, sjedam i kažem sobo,
najmanja njegova kutijo,
i ja te zauzimam.

tobom se prostirem kao poznata vijest,
ispunjavam ispunjeno.
predmeti miruju. kreću se. dišu.
a ono u čemu se sve to dešava,
gluha dolina nećijih pluća,
svija se i prilagođava njihovom nužnom obliku:
od praznine smo s pravom očekivali više.

predmeti, predmeti, strašni predmeti,
želio bih da vas mogu zaželjeti.
želio bih da vaša želja bude i moja,
da vas sjene i dalje dokazuju,
oslobode se ovisnosti o svijetlu svijetu i predaju
prostoru svoju tamnu lakoću.
predmeti, predmeti, sirovi predmeti; more ste,
soba ste, šuma ste? što su granice, tko su granice
i što je između?

KUPOLE

Nad gradom pupaju kupole. polovine tamnog
savršenog, tog brzog praznog
odozdo ukliještene u obzor. ipak se, za ljekovitih
zimskih noći, čini da stižu odozgo, da su,
posljedice davno zaboravljenih oblikih prijestupa,
odnekud teško obješene.

razvrstavati se mogu raznoliko. one koje se s večeri
rastvaraju da u sebe prime bezimene i ledene zvijezde,
one koje kiše zelene, pretvarajući ih u lebdeću livadu,
one koje su krošnje s kojih je nečija ruka pobrala jabuke,
zatim ljuštore, padobrani, pokrov za kakve stišane kosti.

kišni štropot ih čini šumnim. u toj se opni razvija
složena mliječna glazba, širi se, i rasprostire poznatim
prostorom kao korijenje mutnim podzemljem, onim
što se ne nazire. jaja su u toploj utrobi grada. neka
nejezičena misao koja čeka čas da se nagne, ukliže u tu
jušnu lokvu, u postojanje.

kupole, općenito, čekaju. mirujući ispod promjenjivosti ne dišu,
ne viču, ne mašu stanovništvu. i to je mrtvo iščekivanje,
njihova konačna polovičnost, odbijanje da se bilo što desi
razlog praznine u lijevama neba. iako svake godine spremni,
objema rukama primamo travanj, te su čudne čahure neumoljive:
nad našim gradovima ništa ne cvate.

PRIJE PREDMETA

Prije predmeta bile su ptice.
putovanje od jednog do drugog
kraja prirode, velikog punog
koje se sprema preliti, razaslati
glasnike preko vidljivih rubova.

prije predmeta bile su njihove
leteće kuće, košare,
prvo iskustvo šumskog poretka.
neboderi povezani s jednim i s drugim
svijetom: iz sjene u sjenu i preko
sjene u neko očito ništa, smjelo

mjerilo ničije stvarnosti. u ptici,
(predmetu prije predmeta, ustima
prepunim perja)
njegovoj prozirnoj kući, njegovu
zračnom kavezu stanuje riječ
i ako nagaziš pticu dovoljno vješto
ona izađe, dolje u bijelo, u glazbu.

ona im zadaje željeni oblik, toliko
očekivanu čvrstu provjerljivost,
ona nas potpuno izdvaja. u njoj glasovi
trpe najduže mrtvo more koje pjeva
bez da se po njemu hoda. prije predmeta
nešto je zauzelo njegovo mjesto—

u čistom, u sebe stisnutom, kao bolnica čistom
bijegu sjedim i svakog čekam, očekujem.

RIS, GUAROVO MLADO MLADO

Ris je životinja. neobičan, višestruk predmet,
čisto kajanje.
zakon brzine i mimikrije, sposobnost da s drugim
predmetima izmjenjuje mjesta (pounutarnjuje
ih, pohranjuje duboko, duboko u svoje kretanje)
moguće razum. vole ga neki montažeri,
posebno Martin Semenčić. negdje posjeduje svoje
brdo – njegovo ime je, kao i on, prijelazno i
dobro se lijepi na potplate. nije ga uobičajeno jesti
ali kad ga se obrne, kad ga se čita od repa postane
ukusna posna hrana, tekuća mliječna livada. kao i ja
ima problema s ljudima Hrvatima katolicima ali rado
opći s ljudima općenito. srećem ga kako prelazi ulicu
kako se šeće po suncu, kako se šepuri; stišćem šake i vičem:
rise! još rosnija rosna životinjo! skoči u svoju krv i
rasplini se!

PREDMET (IZGUBLJEN, U SVOM PRETEŠKOM TEKSTU)

Sjedi za svojim stolom,
stišće šalicu (najmanju šalu)
čaja, prinosi je ustima, pije
i piše neprevodivo.

bez njega, cijelom dužinom,
kroz prozor bi pržilo sunce—
ovako bljesak, božji nišan,
korača njegovim pročeljem,
spuštenim čelom. bez njega riječi
ne odrvenjuju:

putuju između tijela i vremena
u snažno nigdje. proces je dug.
značenje zamorno. on sjedi za svojim
stolom, podiže šalicu, pije;

i to se pismo odmata kao predugi
pseći jezik, njega opsjeda misao
o usjevima. iz slova,
tamnog pregiba grada, glasovi izviru,
uspinju se, silaze i dugo šapuću: sjemenke

u nama nađite svoju zemlju.

STOL (KAKVIM GA VIDIM U 5.15, PRAVOM ČASU ZA GLEDANJE)

Ako se na njega naslonim odmor će biti
nestvarna kategorija:
vrijeme svijeta nije moguće skrenuti.
ipak, ako im (stolu, svijetu i vremenu)
predložim kratku odgodu, pauzu,
vrijeme u koje će se smjestiti doručak,
također odgoda neodgodivog i
nešto prosječnog disanja (još jedna
odgoda), dnevne novine koje se, po želji,
mogu zamijeniti knjigom, konjem ili
(plemenita rijetkost)
nekim zanimljivim suradnikom reći ću,
ne bez ikakva kajanja: kakva je
nevjerojatna vrijednost u stolu! kakve su
prednosti dugog dana nad drugim, vrijeme
koje je i samo odgoda vremena.
ako se na stol naslonim i iz ladice
izvučem jednu jedinu riječ, umotanu u jedaći pribor
izbušenu od vadičepa, ta će
uglačana čarolija, kao nacistička srebrnina,
reći sve a opet ustrajno šutjeti.
ako se ikad oslonim na taj sasvim izvjestan
neizvjesni predmet, ako ti se učini da sam
ikada išta mislio osudi me na beskrajno gledanje
i bit ću sretan. za stolom ću mirno okretati stranice:
netko će brati naranče, nešto će poviti lišće.

POSILIJE PREDMETA

Takvom brzinom spusti se s neba ništa:
u jučer, u nigdje, u mi, mokru šumu.
takvom brzinom da noć ne stigne doći
u istom času za sve: netko je požuri na
njeno mjesto, njegove oči.

svi se sjećamo nekoga tko je, tako, od negdje stigao:
iz zatvora, iz sobe, iz priče. sjeo i,
kao mahnita predodžba, napustio samog sebe.

poput ledenih cvjetova otvarali su se predmeti
u čisto prkošenje. pojavljivali se i nestajali poput
Poljske, u istom spaljenom polju. zatim ih je trebalo
ubрати i pustiti sušenju, negdje gdje zrak i struje
sami obave svoje, gdje nema grabežljivaca.

tamo u ništa, u suho i tupo nigdje odlaze predmeti.
ja kada nekamo odlazim obično ugasim svjetlo
i mislim samo te tama, nigdje, samo te mrak dokazuje.
tamo se uspinje tvoje vrijeme
u jednom kišnom kronometru gdje ništa
ujutro vježba svoju prokrvljenost i širi se, troši.

tamo šuti i smišlja jedno jasno pravilo: od ničeg
nije moguće oduzeti, ništa se samo sa sobom zbraja.
predmeti koji su u svojoj srži pirati, zauzimaju uvijek
nečije, nekome otimaju. u prozor, u noć, u mi, mokru
šumu gdje, kao da se ništa ne dešava dišu, zelene lišće.

poslije predmeta dolaze drugi predmeti.

STOL (KAKAV ZAISTA JEST)

Tamo te, uho, polažem da bih te čuo:
kao što se na čovjeka polaže čovjek,
mrak u duboku pećnicu, oči u oči,
tamo te polažem i slušam naša sljubljena, naše
dvostruko dišuće tijelo.

riječ je o šumu, šumi, prostoru prostora.
o tome kako te vidjeti vodoravnog i hladnog
poput velikog ispruženog
dlana nad podnevnim očima,
nečem tektonskom, ribi, bijelom stolnjaku,
riječ je
i što se tu ima dodati?

pravilnost te ne uznemiruje.
sunce se spušta spremno da nekom polomi kičmu,
s neba silaze pčele.
u tvojoj riječi čuče usnule funkcije:
pukotine između mogućih okomitosti,
čvrstoća ploče i prijetnja namjere; nemoguće je
reći gdje će to tiho prisustvo odvesti.

čini se da je vrijeme da se na tebe postavi čaša.
nešto uspravno što će ublažiti
tamni rez horizonta. čini se večer dolazi s jednim
pogledom svakako upućenim drvu: kroz njega kroz nas
prolazi Jersey prešutno prepušten krošnjama,
u sebe skrivenom plosnatom lišću.

također te sustiže jesen.
duboko dolje počinje truljenje; poput glasine ulaze virusi
u naše starije susjede,
nitko još ništa ne nijeće. a zatim zaista dolazi zima

praćena poznatim posljedicama:
rascijepi se produbljuju, vode dosljedno lede,
sjene nas ponekad iznenade.

s druge strane netko se sprema sjesti
i s njega odsutno, do dugo u noć jesti.

PREDMET (ISPRAVNO ODGOĐEN, KAO JEZIK ILI KUBISTIČKA SLIKA)

Ako jest gusto i tupo more
kakvim ga doživljavaju videći
u svojoj uvjerenosti jednini
mogao bi biti komoda, knjiga, kuća
(u svakom slučaju obgrljujuće, nešto
što sadrži), sve uplašeno ostrim
kutovima, usječeno u stvarnost.
sve u svemu čini se
da ga je nemoguće kotrljati.
odmah sam ga uzeo pod svoje:
napravio od njega poredbu,
skrivenu vrijednost, vodim ga za ruku,
kažem mu: volim te, iako ne znam tko si.
paše mi njegov nikakav napredak,
odsutnost kraćenja, kroćenje nužnosti čistom
tvrdoglavošću.
kao skaut pretpostavljam mu boju, dodajem
kategorije obliku.
jezik zamjenjujem dobrom zimnicom
i sam se unutra smještam. smiješim se:
počevši od početka, od dugog do kratkog,
prostora do predmeta,
na neki način glazbene kutije,
već bih trebao znati što je na stvari, o kojoj je
riječi riječ, ali ne znam, ne mogu reći. još se
nisu razdvojila slova, još nije sasvim
ustalo svjetlo.

POVJERENJE U PREDMET

Prvim poretkom navješćuju rat praznini.
iako su ga, ulaskom u svijet, u prostor,
u istom času dobili i izgubili,
premostili svojom sigurnošću neke odlomke ničega
još uvijek se radi o objavi:
kako izbjeći udaljenost, kako prijeći od mladosti
u starost a ne pomaknuti se, ni jednom
ne udahnuti?

polusmrtni slika su mirnog vremena, vrijeme
koje uzima tolike oblike
da nekad i samo sebe iznenadi: vrijeme
izraženo u gustim atomima i tako prisutno.
štoviše, moguće je, u času nepažnje,
u kakvu Freudovu dokazu
ili sekvenci nijemog filma,
o njega se spotaknuti, progutati ga kako biciklist
žaba proguta bubu, kako hrušt
odlazeći daleko daleko ugleda u svakom
skučenom oku sebe.

možda je moguće u njega upasti.
postati njegov priznati dio, usta otvorena u jezik,
tamno vrijeme koje izjavljuje, obavezuje
vrši radnju ali ne pripada, nikom ne pripada.
štoviše, i predmet je društveno dobro:
njegove namjene idu izvan ideologije, njegova
pripadnost je pripadnost lista.

nagon iseljenika da se (što je udaljenost u vremenu
prostoru pamćenju veća)
sve jače i jače odaje dijelom, vezuje,
kao što bi se vezala karavela koju, jasno je,

možemo smatrati kopnom.

preko ruba praznine, preko odvojenih vremenskih točaka
prelijevaju se predmeti
i ja ih gledam.

ljetno je i svi su obavijeni lakom izmaglicom,
svima im vjerujem.

ne zbog toga što postoji zauvijek
ne zbog toga što ih se može imati,
već jer je nešto za sad bolje od ništa,
zbog toga što te, ništa,
svojim mnogim zubima žvaču.

gledajući ih kako postoje, kako oblače sav taj
prostor u sebe,

(jasno je da slici pomaže i topao ljetni dan)

kratko si

(između osa u sobi,

između više poprečnih presjeka, načas)

šapćem da sam te pronašao;

mislim i kažem kako te je, praznino,

samo moguće ispljunuti!

SVE ŠTO SPOMENEŠ MORAŠ POJESTI

Naš je kolovoz: tvoj, moj, njihov.
mjesec u kojem se ništa ne rađa,
ništa se rađa, pa tako i on: mjesec
koji je mutan visio nad dolinom.

tu se dolina bliži svojim promrzlim hodom:
debla, njegova gola stopala,
skupina sjene koja sve više i više šuti—
šuma tamna kamena gomila.

tako smo nekad hodali od jednog do drugog
kraja tog prostora, kao psi,
ili znanstvenici.
nešto prije tvog dolaska.

mogli smo prevaljivati udaljenost—
voziti se kroz žitnu noć kao da svaki klas sadrži sliku:
sanjati klasičnu žetvu, crne kosce i
bijeke kosce, meku razliku; takvo
je bilo tvoje tijelo.

sada uglavnom ostaju odgovori. jedino pogrešno
u vezi s pitanjem; na primjer: što je
to toplo, hoću li stići na posao, gdje je
moj anđeo? šuma je ljepljivi tepih, i svijetli.

noć je malina. duboko, vrlo duboko more.
na njegovom golemom dnu netko je otvorio kiosk
s kobasicama. i sada sav taj kolovoz, kao velika
kriška kruha, odnekud pada, poklapa nas, i pjeva
gusti lišaj njegovog srca, bespovratan i brzi bijes.

PALJENJE PODRUMA

Ivici Prtenjači

Kući je potrebno prići s leđa: zaskočiti je vješto, poput jeseni koja se prikrada svojem posljednjem prosincu. preporučljivo je krenuti s tavanom. poštovati zatečeno stanje— prisustvo predmeta, prozori, nečujno gibanje sobom. bez okolišanja. zvukovi koje je nemoguće zaustaviti, zgusnuti, u svoj svojoj vodi. ovdje su. na kat vodi kameno stubište. ondje ćeš još jednom susresti predmete, njihovo nježno zaposjednuto: sve to sveto. sjena svijeta je s nama. zvijezde su teške i otvorene. sve je novine potrebno ponijeti sa sobom. i konačno sići u podrum. kada si stigao ogledati se nekoliko puta oko sebe; zatim podići pojas, i sjesti. potrebno je posjedovati kresivo. iskustvo koje ti, također, može biti od koristi: nikakva kiša, nikakav vjetar, nikakav ljudski faktor: spaliti podrum je potrebno je da bi se predmeti u kući, usred dimljenja, sačuvali za buduća vremena.

O BESPREDMETNOM

Volim te Vasili Kandinski
jer si lijep iako
govoriš gluposti.

kako je zub u lisici
kako je sumnja u nama,
tako je predmet u predmetu:
tako posebno.

pooštrio si nas.
to što si vidio
svojim rukama duša je,
a što je duša
nego čisto zauzimanje?

što ona sadrži
a da bi bilo nevidljivo—
kako je trag, boja,
po čemu silaze izvori,
noću, u šipražje?

dok rasteš dolje u bijelu stvar
(ne značiš
ali sadržiš smisao)
netko ulazi u brzu istovremenost,
nejasnu, masnu svinju.

nešto se svakim pokretom širi,
udiše, izdiše
čini od duše šuštavu šibensku kuću
konačno potrošen,
posljednji prostor.

u njemu sjedim okružen živim

šutim i šapćem bespredmetnom:
—kakvo si skućeno utočište,
najbjelji zombi koji čeka
svoj čas—

POSljednji dani

Jedan je zapeo negdje sam u vlastitom
torzu a drugi, kotrljajući se prokislom
krupnom korom, odjeven također u sebe
jer je u ovom vremenu pomrčine lišenom
pomrčine gotovo nemoguće pobjeći:
skriven u krošnji očekujući njezinu nježnu ruku.

unutra, u kori, pod korom, pršte procesi.
nešto ustaje i nevjerojatnom se brzinom
mijenja, potvrđuje i pada u jesenji grad—
ulica ispražnjena od ljudi i puna lišća, takav
je njezin godišnji poklon, u drskim peteljkama
koje ostaju, kao trnje i naftne cijevi, nikakvi
plodovi. ovdje je važno: njega je, kao bačeni novac,
nužno zaboraviti, kao što se i oni zaborave,
na kraju zime u koju ulazimo kao u zidni ormar,
nalik na svijeću, tanak trak između mrakova.

ondje on ostane godinama. na vrhu brda gdje nitko
ne dijeli obzor svojim uspravnim prisustvom
i nitko ne liježe zemlji. na njegov prozor se ne kuca.
žilama drugog stižu budući događaji, ruke,
predmeti predani svirepom jeziku. međutim prodor svijeta
u pjesmu ograničen je činjenicama: s rukama dolaze prsti
i ti ga prsti, predvidivo, priznatim pokretom dave.

FIGURE

Podnosim te. iz tebe trave pjevaju poznatim jezikom.
poput noževa uredno posloženih u dnu nekog
mesarskog obrta, sjajan si: u tvoje tiho su smješteni
svi moji predmeti, kao duša, u šaku. otvora imaš

previše. iz svakog nešto uđe i izađe, kokoš prošeta
dvorištem, mrak sklizne odnekud svojom kristalnom
sporošću. ipak si *corpus hermeticum*. drvo ogrnuto u
koru, kao u ime, pretijesan kaput koji ne možeš skinuti.

u formi nastupaš krvavo. šuma strastveno miriše. u tebi
osjećam duboko jezero: noge mi opasno tonu u neki
bezbojni organ, Flaubertov savršen šav. u točki prekida,
gdje se sa svih strana zatvoreno zgušnjava u prazninu,

iz tebe istječe nepredvidivo. ondje je tamni šerif iznio
svoje matematičko zrcalo, primjer ideje. tako misliti
promjenu znači tiho se boriti s trenjem. pristati na tvoju
tupu sliku; jezik čijom se oštricom spuštaš u dugo ništa.

u tebi nema tamnosti. rijeke su rijetke i tihe. virovi ništa
ne govore. ožiljak negdje duboko u sebi sadrži ranu, a rana
sadrži nož. u tom je tvoja izloženost; svaki nož posjeduje
svoju ranu i duguje joj. kad pišem prirodu pišem vidljive

tokove materije. njihov skriveni *praksis*. podnosim te. trave
koje iz tebe uporno pjevaju ne znaju ništa o tebi. podignut si
visoko, ali ne da bi vidio. dok izvodiš svoje figure žalostan si
jer su prekratke: ne zbog visine, nego da bi skok bio eksplozivniji.

JEDNOM JE NETKO REKAO

gledaj,
tamno je more prekrilo guste
godine grada; u dolinama
više ne pupa.

knjige su zakrčile krevet:
dolazi zajednička zima,
ritam tijela odijeva me u dvoje;
gura mi u ruku čaj,
nečiju hladnu ruku u moju.

to treba reći odmah:
zajedništvo me zaposjeda.
poput sijedih vlasi u kosi žene
pokisle u sceni potjere,
drobeći mrvica mjeseca
dok se ne pokažu njegove mutne kosti,
dok nešto tupo ne utrne.

knjige su tako dozrele. značenje lako
pobjeglo u ovalne plodove;
zajedništvo prešlo u napad.
i moj je krevet zasićen uvelim lišćem,
samoća je,
to šturo mnoštvo
na rubu kožnate južne šume.

gledaj,
već dugih deset dana je rujan:
sutra će mrtvi Amerikanci s neba
pljuštati umjesto kiše.

PREKO PREDMETA

Jesi li prosvijetljen? nešto nestvarno
čući u tvojoj formi. od tamo bilje iznosi
svoje posredstvo: ondje se vrijedi ukopati,
leći kao u tamnu baru i reći jagode,
jagode su, ono duboko jamsko,
to glatko u čemu čučim.

a što se sve može učiniti s jagodom? je li je
moguće prekoračiti? kažem drugovi,
jagodom se može stvoriti ime. predmeti,
u sebi bezimeni, sasvim ih lijepo podnose:
mirisni predmeti u ljetno popodne, u parku,
na Cvjetnom trgu – cijeli je povrtnjak izašao
u šetnju i šapuće strašna je moja ljubav,

sva ta vražja ukočenost. uostalom, jeste li ikad
vidjeli vraga? ja sam jagodu vidio. vidio sam
joj sise. u jednom razgovoru rekla mi je u slušalicu:
jebi se, u meni raste topao južni miris, večera
je na stolu; netko iznosi svjetlo iz sobe i mrači se,
ništa ti nisi vidio, još ništa ne znaš: onaj tko pliva
ima ime; riba, riba reče i prokrvari iz očiju,
kao da jede kestene.

BOXERS LOVE EIGHTIES MUSIC

Četiri puta sam čitao *Lunch Poems*

Franka O'Hare.

zatim sam u njedrima držao zlatnu zmiju,
srkao čaj iz njenih duplji i dugo
pržio jezik jer je čaj bio vreo a ja nestrpljiv.
zmija je rekla: kretenu, kako nešto spaljenog
mesa može toliko misliti! u toj je boli nešto
duboko antidržavno! nosio sam tu hladnu
loptu okolo danima – tek kad sam popio sve
i iznutra je počeo nezadrživo kuljati mrak
pustio sam je i zaključao kavanu. nisam se više
vraćao. dvaput sam čitao *Lunch Poems*; sve u
svemu i sve skupa dvaput, ne računamo li
pojedinačne pjesme! četiri je bilo samo zbog č!
i kakve to ima veze s predmetima i tko to još može
izdržati!

JEZERO

Opet ono pogubno
Mešanje stvari i ljudi
N. Tadić

1.

Ja sam jezero, izlazim
jutrom iz trome čahure sunca—
tonem u sebe kao u gluhu sobu i tragediju
gnijezdim bilje u prsima
kao što se u bilju gnijezde močvarne ptice, bilju
koje je oduvijek zborsko pjevanje.

ja sam jezero, tamna točka
parlament milijardi slatkih suza.
sanjam uglavnom noću i kad se pomičem
mirno kao otok i tjedna fotografija neba—
sanjam krizu i demokratske promjene
a kada ustanem iz uvjerenja povraćam, gusti
se ljiljani slijevaju mojim grlom, ljepljivi ljiljani,
poput pokrova.

uredno obavljam svoju građansku dužnost.
vikendom odlazim vozeći miljama
kroz koplja uspravnog cvijeća,
i nigdje ne ostavljam tragove. nigdje dio
mene ne priziva drugi dio. nigdje nitko
o tom ne govori. sve što zemlja od mene uzme dajem joj,
jer se ne može izgubiti oduzeto. sve što je lijepo
lijepo ostaje. a o moru ne razmišljam.

2.

Staza oko mog oka je okov,
umlaut trave i kamena kojim zemlja
omeđuje i zaustavlja. ne mogu se prekoračiti.
ne mogu izaći iz sebe ostajući nepromijenjeno,
samo se razliti. zbog toga pjevam u lišće.
penjem se na vrhove prstiju, pružam visini
vrat dok se ne zašilji u otrovnu iglu i iz njega
ispadne jezik, jato bez svojih ptica.

zatim sam cijelo vlastiti glas. uspinjem se. lišće
nas bilježi ni za koga. ulazim u te dišuće uši kao u ženu,
ili životinju. i više nema što biti zapisano—
onaj tko samoga sebe pjea osuđen je na uši,
prostor koji približuje i udaljava; poput vrata, ili ratova.
povijest svijeta povijest je ušiju. ako pokucaš
iznutra izađe ulica sa svom svojom bukom i noć te oblije,
odjene te u ništa.

bilo sam, jasno, gospodar. toliko rijeka na nogama,
toliko navike bezopasne i opasne, poput ljubavi.
sve što sam donijelo sada čuči u nekom drugom,
liježe u njemu dok mu govorim. i, bez obzira na sve,
jezero sam. s prvom kišom klizim natrag u svoju nijemost—
jesen donosi vjetrove s tihih voda i na meni
ubrzo plutaju sve te uši i tonu, trunu na mojem dnu. ni jedno
drugo jezero nije jezero.

3.

Ovdje sam. pristajem na svoje mjesto
jer mjesto je moja jedina razlika. pristajem na sve.
moje drugo se u meni ogleda i više ne znam
otkuda počinjem i gdje završavam. pucam po šavovima.
iz mene izlete bezglave ptice i padnu na tvoja prsa. trava,
krava i oblaci ogledaju se u mojoj ravni. oblaci šuščaju
o svojoj prošlosti jer je golema; gomila se kao kamen i nasilje
u mojoj četvrti. krave ne razumijem, a trava ne govori.

stvari odlaze od mene. pokušam li ih zadržati to je
kao izlazak u ljetnu noć, grad koji skida kaput i pruža rebra
svim pticama, iznutra tako i izvana.
pokušam li ih zadržati tresem se. u meni je jedna brza
i zaključana soba u kojoj spavaš. ja sam cijeli tvoj prostor.
ne mučem kao krava, ne uznosim zemlju i svaku bjelančevinu,
ne gomilam se. ako se nasmijem jato otrovnih pčela skoči
i prizemlji svaki zvuk, svaki otpor tišini.

nipošto ne pristajem na potomstvo. više od jedne stvari
ne bi trebalo biti na jednom mjestu. dokaz su tome ljudi, jezik
i bolesti. sad trava govori, oblaka nema, a krave ponovo ne razumijem.
bilo bi tako glupo da se jednog jutra probudim kao krava. kako je
teško govoriti, a ne obraćati se nikome. iz sebe točiti tuđe
zeleno mjesto. mjesto koje je moje ombolo. ovdje sam. ako
se ikada pomaknem iščupaj mi sve osim prstiju i nabij u grlo tako
duboko i snažno da se ugušim. mjesto je moja sudbina: po meni
nitko još nije hodao.

4.

Što jezero može reći o jezeru?

prije svega slično sam santi. čučim hladno i
samo i čekam da netko naiđe, poljubi moju ruku.
tada se razlijem preko te palube, tako je dugo
pokrivam da mi se učini da su procvale trešnje,
zatim progutam prosinac, i odazovem se. ne pričam mnogo.
onima koje poznajem kažem jezero to je raskol, taman
kamen u svakoj čaši. s nepoznatima ne razgovaram.

što može krava reći o jezeru? ujutro ustanem, muknem
i napojim se. po cijeli božji dan maštam o Tolstoj.
zamišljam kako me svlači, prstima razmiče moje oči i smješta
među njih dug i otrovan klin. kad padnem, kada se konačno
rastvorim on se ogrne svim svojim prostorom, otima me. danima
mi ne prilazi. više ne pasem jer trava odbija moje tijelo. svijet
i stvari mi izmiču. muči me riječima. jezero to je sukob, brza
životinja; more odvojeno od mora.

što može psihoanalitičar reći o jezeru?

riječ je o pogrešci. bjelina dolazi iz svih smjerova,
poput pravedne ljubavi. jednom je jezik u meni znao sve svoje riječi,
kao pas stado. započelo je s traumom. nosio je danima trešnje
u mojim rukama iako nisu procvale. proljeće je
nadolazilo po rasporedu. moja se voda počela grijati, iz dana u dan
izjednačavati s okolnim prostorom, dok nije nestala. tko je
pronađe ima pravo na govor. sve je jezero osim jezera.

5.

Dosada. kao kad odnekud beskrajno
kapi voda. ovdje sam godinama. toliko
prokletih godina da bi se njima moglo uspeti do neba
kad nebo ne bi bilo samo željezna šaka,
kriška kiše koja nas veže. ponekad mislim da su
uspon i sram najrelativnije među kategorijama. sve što se
iz mene ikada uspelo sišlo je. za sram je potrebno dvoje a ja sam
u svakom trenutku jedno; nikada oboje.

vikendom dolaze psi i raznose me. precizno,
uzmu me u svoja usta i gutaju, kao da je to zaista tijelo.
zatim nesnosno trče. ispuštaju me kroz kožu, lavež i oznake.
svo sam u tome tijesnom mirisu. prenosim se,
uzimam najbolje od gena i virusa, da bih se oblikovalo.
svaki put kada se probudim plavooko kažem: dobar dan, nebo,
tko ti je predak? do noći ono kimne i samo od sebe potamni,
kao da sam dugo i meko šutjelo.

dosada. beskonačna partija tenisa. pjesma koju iz mene čupaju
klijestima da se ne sjatim u nešto drugo, kakvu krticu
ili kravu. pucam po šavovima. moje me mrtvo more kupi,
vedri i njiše, kao za nevremena. kao da odnekud beskrajno
kapi voda. ustati i učiniti nešto divlje, otvoriti se u tamni profil
ne bi li ume stalo čitavo sunce, koje bih zatim progutalo.
ne prihvatiti ni jednu jedinu naredbu. bunar je dosada:
ja sam radost.

6.

Ja sam jezero, ali što je to?
tamna dolina po kojoj netko kršan i usamljen plovi,
skupina tupih kutova. praznina između
rijetkih kapljica kiše; kada se proljeće prostre s okolnih
brda, nešto nepoznato i poznato,
kao zapravo bilo što. iz temelja sam neodređeno.
iz mene ponekad izlaze zmije koje i samo ne mogu vidjeti.
znači li to da sam negdje duboko u sebi zmija?

jezero to je jaje. sve što iz ljuske izađe putuje
svome dnu. ponekad se izlegu leptiri. srebrna sačma zamrači
sunce kao da će ga osokoliti. ali i slijepi znaju
da neće. iz ljuske ponekad grune čisto i masno zlo;
jedna riječ zamijeni drugu, kao da se ništa nije dogodilo.
tada se stresem i uspravim, progonim je do korijena
svojih zuba, dok se ne predstavi punim imenom i zatim prizna
da ničeg nema u imenima.

i što mi, na kraju, preostaje?
buditi se svakog jutra sa svojom opnom, paziti
da zmije ostanu zmije, a ja jezero. unijeti se posve u misao
da mijena dolazi odasvud. možda se razonoditi.
gotovo da bih palo u ljubav da to nije engleski
i da nisam tako beskrajno samo. oljuštilo se i sloj po sloj
predalo nekom drugom; odrvenjelo. srećom sam očajno šuplje
i nemam drugog jezika osim najljepšeg.

7.

Progutalo sam seosku crkvu i svršilo
kao da je na Božić. kao da su se u sve uvukli mravi.
prvo sam poželo temelje, zatim se uspelo,
lizalo opeke, freske i njihovo dugo dobro i kad sam
doseglo zvonik nešto se rasulo mojim žiljem, nešto
gusto i radosno, poput plodova. tko će ih ubrati znat će
da ih je drvo moglo zadržati. da ih otpušta jednog po jednog,
kao što nas i zemlja sa sebe otresa postupno,
bez da je u tome velikodušnosti.

tako sam, eto, progutalo tu crkvu. pastva je trčala
prema izlazu ali ga nije bilo. prebrzo sam se penjalo.
i nisam osjetilo nikakvu krivnju: mislilo sam leptir je negdje
nad morem zamahnuo krilima, jato priglupih leptira.
mislilo sam to je sreća u nesreći. strop se spustio
a sve ostalo je nastavilo rasti – sve svijeće ostale su
u vodi upaljene i taj je plankton svijetlio okolnim područjem,
preširok da ga se snoći.

zatim sam se povuklo u sebe. grizlo sam zglobove
ne bih li se zaustavilo. progutalo sam jednu seosku crkvu i sada
stado podbuhlih krava tumara mojim krajolikom. ako bih
u njih puhnuo svuda bi procvale gajde. mješine bi se ispuhale i
melodija me progonila, kao da sam za nešto krivo. a sve je to
anatomija. kako svršava srednji rod? lako i brzo. kao da će se
raspametiti, ponovno roditi, pretjerati u svakoj poredbi. kao da jedni
druge trebamo.

8.

Ne budi gusta i gorka. svako toliko ližem
te valovima ne bih li te ublažilo. najdraža zemljo,
vježbo strogosti; može li se u tebi plivati?
dolazi proljeće, jedan od tvojih najljepših dokaza:
konobari iznose okrugle stolove, sunce iznosi
okruglo sunce, izlozi se izmjenjuju. nitko ne poznaje
tolike oblike rasta: sve, pa i najmanje zrno podiže te
prema ogromnoj bravi neba.

ne opiri se. možda si samo umorno more.
izvana mirna i troma slična si gušteru: kad nešto želiš
pretvoriš se u brzi jezik i nestaneš. ja kada nešto
želim do nepodnošljivosti izvrnem sve svoje kamenje,
povučem vodu iz svih rukavaca ne bih li to i pronašlo.
ako ostanem praznih ruku ništa me ne može utješiti.
tada otimam tebi. iz čistog prkosa izlijevam se da bih ti bilo
najbliže, intenzivno i meko.

potresi te prokazuju. iznutra nalikujemo više
no što bi voljela priznati: na primjer po meni hodaju kukci,
a tobom plivaju krtice. plug i lijehe pokazuju
da je unutra moguće ploviti. nikad, da budem iskreno,
nisam u tebi vidjelo ribu, ali nikada nisam lovilo. tvoje su ribe
prabake mojih i ja ih volim. kad proljeće stigne u svjetlu novih
saznanja kupam se, plivam sa svojim živima. u tebi mirno
plutaju mrtvi.

9.

Gusti se ekran spušta na moju kosu, sve tupi
i mrači se. životinje izlaze pasti. u zubima
nose tisuću stupova na kojima je dosad ležalo nebo.
od ovog časa isto visi na zvijezdama. trava
je sama sebi preteška. u mojim naborima
zrije sitno i oblo zrnje, pupa pod zubima
uvijek u nove oblike rada. znoji se i taj znoj curi niz topla
crvena stegna, kao za oborine.

stoke nema. mrak je stegnuo toliko snažno
da se u ničem ne vidim. oči žaba samo su tamna mrlja,
negativ ljubavi. toliko je tiho da sanjam. moja mi majka
donosi jabuke: golemu košaru jabuka. ližem ih sa svih
strana da bih im ispralo boju. pokušavam ih zasjeći,
učiniti da prokrvare, raspuste se u pejzaž i klonu.
jabuke, svega nesvjesne, leže u svojoj slaboј povijesti
kao u mrtvoj prirodi.

budim se. trepćem kao da ću se odnaroditi,
kao da će se iz toga roditi pogled. trnje je dohvatilo neku teleću
njušku i iz nje pije. maline mirišu nesnosno.
u zraku, kao u bijeloј bolnici, lebdi idući dan—
nešto se drugo, neki drukčiji i uvijek pouzdan umor zgušnjava,
kupi pod krilima. kad ga je dosta krila se rašire, ptica poleti
i već je jutro. tada je jasno: ničeg do jabuka
nije bilo u jabukama.

10.

Odvedi me. ja sam jedino sigurno ovdje.
posrednik između dva sretna svijeta,
mirna dok se ne dotiču. toliko želim da me
odvedeš da sam izmislilo ime i dušu; više
imena, jer ne znam kako mi govoriš. duša
sama sebi postavlja granice: nemoguće je
izračunati površinu duše. a ja sam svo šuplje
rebro, čista pomrčina, i to me muči.

gdje ću te naći? kao što bog, kad ga ima,
graniči sa svim stvarima, ja graničim s tobom.
napustim li tu tupu crtu više te neću svjedočiti:
samo dok sam ja jezero a ti beskrajna nedjelja ovdje smo.
samo sjemenke te dokazuju. otvorene u jednu jesen
plutaju na mojoj opni, kolijevka sjene, svaki budući
rast koji je tvoje cvjetanje. zbog toga kada te
odnekud izvjetre za tobom uvijek ostaje cvijeće.

želim li ti proturječiti moram zaboraviti sve riječi.
zastati i priložiti se. zato kažem: odvedi me. ubodi ogromnu
slamku u moje stegno, neka me popiju. vrapcima
u šuplje kosti i kljunove uspi to oblo tijelo, neka se
ono nakratko podigne, a onda zauvijek spusti. ničeg za tebe
u pastoralu. trave ostaju rasti a na mom dnu, svakako
kopnu, pasu životinje. tko će ti odoljeti mora se dati čitav:
kao na rubu kakve mučne priče o snu.

11.

Čitalo sam knjigu francuskog pjesnika
što je čudno jer sam jezero, i ne znam francuski.
nikada poslije nisam vidjelo nešto tako
besmisleno i tužno. Cvjetovi tla. talog koji
slova ostavljaju sličan teškoj vodi u ustima:
toliko sam o tome čulo i sve je bilo na mjestu.
tlo poda mnom. cvijeće nad mojim očima.
toliko sam se čvrsto za nju držalo da sam palo.

mjesec je topio tučke. to sam zapamtilo, to
i da su iz mene pile krave, ali to se svaku noć ponavlja.
ništa nije moglo izbjeći njegov okvir: negdje je
netko rukama mijesio pejzaž u oteklinu
tupog i sporog vremena. da sam nekim slučajem bilo cesta
umotalo bih se u sebe poput tepiha, ne bih li se zaustavilo.
zrak je to već učinio zvuku. i more radio valova, more
glazbe i laveža udaralo je o ništa.

gutalo sam sve i nesuzdržano. trebalo sam rečenice.
bilo kakve rečenice. i kad su došle, neprecizne i guste
kao u lošem mimohodu jutro je postalo propala zabava,
zatvoreno klizalište u gradskoj zimi. sada je sunce topilo
tučke, a ja sam i dalje čitalo. znalo sam da su to samo
riječi, ali nisam si moglo pomoći – sve je bilo na mjestu.
poda mnom dno. nada mnom cvijeće. glazba i njene peteljke
na svom putu u drugu sobu.

12.

Golemo sam i nepravilno
kao glava Francisa Bacona.
što god da se na nekoj od mojih obala desi
podsjeća na administrativnu pogrešku: nitko
ničemu ne može ući u trag. to je
samo jedna od obmana vraćanja. dalje:
nema klizanja, ugodnih restorana; ničeg što zahtijeva
ravnotežu veću od obične.

zakon kojem sam zaboravilo ime govorio je
da je volumen konačan. još jednom pogrešno.
u meni je mnogo više od mene samog:
beskonačnosti zakona ravna je samo širina pogreške.
škakljivo. to bi značilo da bijega iz nepravilnosti nema.
naprotiv, sve oko mene se ispravlja – trave podižu
glave, krave proždiru svoju rimu kao da im je jedina;
sve živo pod tobom pupa i ustaje.

veliki kiropraktičaru nebo!
pribodeno za prostor zrakama sunca čekalo sam
isprva noć htijući da sve ostane čisto i dobra ukusa; ničeg
bez dobra ukusa. htjelo sam poći sa stilom. napustiti se
kao što me oduvijek napuštaju djevojke: brzo
& lako. povratka nema. nikakve utjehe u tvom jeziku.
uzroci ove neoprostive golemosti utuživi su
i smrtno opasni za sve prisutne. tako, svima po zaslugi.

13.

Strah je minorni anđeo,
mali Goebbels koji je umro u snu. moje su
obale jednom bile duga i nježna avenija, obli
ubod u bedro boga. to je klupko
brade i naredbi jezeru oduvijek neprijatelj.
jednom se na njega uspelo kao u noćnu šumu
i odande mučno & snježno režalo. sa sigurnošću mogu
reći da dotični mrzi jezero.

s dolaskom vode sve su brze i mudre
životinje nestale, a spore i glupe ostale
kakve jesu. podiglo sam se do točke u kojoj
je povratak bio što jest: jesenja staza za slijepe.
onda sam uplašeno i golo stajalo
u samom sebi kao u tijesnom ogledalu, gledalo
kako se odjednom nešto na mene spušta, neki
napušten glas; tijelo koje nedostaje.

sve što je jezero ondje vidjelo bilo je leglo s
opasnim psima. recimo to ovako: imalo je
samo nužnu depresiju, višak dubine i svu tu vodu.
sada pretpostavimo da je sve lažno. ondje se
odvija suh i ugodan piknik. puno je pića i glazbe i boga
ali jezero skače s mosta. u njemu nijem i slobodan pad,
pod njim dno tupo i beskrajno, kao Hrvatski sabor. krajolik
prigiba glave životinja zemlji. korijenje nastavlja trunuti.

14.

Sve oko jezera
sa svih strana odjednom smrdi na podvalu.
odnekud je došao patriotizam i krave podižu zastave.
trave spremaju svoje nosivo: brzi i bijeli
vlakovi odvoze njihovo mlado i meko do nekog mjeseca,
tupe rupe u tvojim zubima. kako god okreneš:
u tijeku je prvo masovno
humano preseljenje bilja.

jezero je u svemu zbunjeno.
jednom je cijelo nebo kao kovani poklopac
bilo njegovo posebno oko. što je
sve njime vidjelo prestrašno je da bi se iznijelo.
zatim je došla sadašnjost: uspostavlja se
neovisna demokratska republika krava. jezero leži
u sebi kao u nekoj istini i ondje dugo i tijesno šuti.
zaboravlja da je osnova svake istine tijelo.

da je prostor jedina kutija ljubavi. međutim jezero
je evidentirano zbog revolucionarne aktivnosti:
ono vjeruje u samoupravljanje i ne podnosi kršćane.
što će se, dakle, s jezerom desiti?
njuške prazne i tople uranjaju u njega
ne bi li ga brzo unočile. nebo se zastire, kao golemi, svečani stol;
tajna policija upada i do iznemoglosti pije. jutrom jezerom
plutaju podbuhle kravlje mješine. tako: smrt je domovina.

15.

Ja sam prljavo, bezbožno jezero,
jedna duboka svinja od jezera. petkom ne puštam
ribe iz svojih usta, samo da ih ne mogu jesti.
postim kad zaželim. koristim zaštitu. nedjeljom
preorem sve svoje obale iz čistog prkosa, položim
ruku na tvoju kosu i zaspim. ništa se drugo ne pomakne.
krave požderu svoje noge. trave posijeku vjetar i smrznu
da bi mir bio dosita taman, a pokret glasniji.

sanjalo sam da hlapim. moja je tema stišala tuđe
teme a onda nestala. isprva preširoka trčala je kroz šumu,
jednu šumnu dolinu, kao da su je prepoznali. ja sam vikalo:
čekaj, sklonit ću te u svoju riječ, a s riječi će već
netko voljan i sretan dalje. kojem to jezero, jezeru putuje bog?
ne znam, reklo sam i okrenulo se. sa svih strana svibanj je
nosio zrenje. i točke koje su izlazile iz zrnja završile su
nedvojbeno sve noći, tako i ovu.

ovdje sam. ležim ćelavo pred tvojim travama
kao u nekoj povijesti. ravnici učas ispunja pjesma:
to kosci odnekud kreću da nas izjednače. guste se ptice
spuštaju njihovim oštricama, a pastiri ne napuštaju kuće. ja sam
već danima noseća jagoda na tvom jeziku i sad besramno
i opet bezbožno lutam krajolikom, kao golemim sitom. jednom će
i to prestati. kad moje oči ne budu više ničije oči voli me
i ne imaj drugih jezera do mene.

KAKO JE GRIJEŠIO KANT

KAKO JE GRIJEŠIO KANT

Koliko nevremena, koliko prazne tajne, mislim
ulazeći u jednu običnu riječ, kao u tupog boga.
s njome ostajem dok netko nekog ne napusti:
dok se ljubav ne spusti u drugo godišnje doba,
ne rasloji se. nevremena je, kažem, mnogo.
ali iz njega je, za razliku od mokre riječi,
moguće umaći, uputiti se sklopljenih očiju u neko
drugo vrijeme, veći, sretniji rječnik. to mislim dok se,
sit i odmornih očiju, spuštam sunčanom ulicom.
uskoro ću stići do kuće, otvoriti kapiju, zatvoriti
za sobom vrata (pustiti utorak, tijelo da lebdi među
svim tim šupljim okvirima), uspeti se stepenicama i ondje
dugo stajati glasan; gol od tišine. priželjkujem da će me
spremna na nekom svijetlu mjestu čekati jedna lijepa i crna,
beskrajno sklupčana riječ. proljeće je i riječ valja dobro
i brzo oprati. no takve koriste svaku priliku da se izmaknu,
da zauvijek znače suho i toplo, barem dok se ti pridjevi
sasvim ne obrnu, dok u sve ne sune more. i sada kako je,
mislim, pod milim bogom, moguće da Marko nasamari mačka,
a pritom ne radi protiv sebe? kako, molit ću, očekivati od te
životinje da uskoči natrag u rječnik; zauzme svoje obično
mjesto i poštuje zadani poredak? koliko, kažem, nevremena!

OBRVE

Stojim između čela i očiju (mojih dvaju
najboljih o), nesiguran kuda ću krenuti. uspnem li se,
uspijem li svladati silu teže za tren ću se suočiti
s kakvom šumnom preprekom, nekom koja ni sama ne zna
kuda bi pošla, bi li otišla ili ostala. kliznem li, spustim li se
u smjeru sjevera, izgubim li orijentaciju i sjever postane obična
hladna čaša; spustim li se dolje u brazde lica, na samo dno
tvojeg termometra, ima li nade za povratak? ako se tamo duboko
ukotvim, u nekom slanom zaljevu kao u južnom brodu, hoće li
me moje tamno prepoznati? brod se pred tom nadolazećom olujom
sklanja, u tlo, u neko bolničko dvorište. no gdje se zaista sklonio?
u kojem brodu, broda, brod? i dalje stojim nesiguran između
dva moja obla o, i ne znam kuda bih pošao. za brodom koji će
podići sidro, ući u jezik kao u salon slijepih i odvesti te? sigurno
i trajno ne. stajat ću gdje i na početku. obučen u svoje obrve sve dok
netko ne uđe u moj hodnik, razgrne gusti mrak rukama i poljubi me
u čelo za dobrodošao, i taj galeb negdje nečujno odleti.

ŠTO JE TO OBOD?

Obod je kategorija. izraz tradicije, čvrsti rub koji ne valja prijeći. njegovu riječ ne osujećuju: pod obodom je najčešće glava, kuća, rijetko i drsko ništa. glava se, ako je kravlja, probuši čeličnim klinom. krava se priveže lancima o vlažne zidove staje, zatim se snažno udari. krv koja krene krv je domovine. nju je krava, zubima, za se dugo svojatala. ako je glava kokošja ona se otrijebi sjekirom. kokoš se samo uzme, prenese na drugo mjesto, položi na panj i na vrat se brzo & hladno sruči sječivo. kokoš još neko vrijeme urliče, ali je nitko ne čuje. kunić se kolje pismenim, golim rukama. krv ostaje unutar tijela i kola, sa svojom sumnjivom prošlošću. uši, na kojima je iz tvoje ruke do sada visio miruju, kao da se u šumi ništa ne čuje, ništa ne dešava. polja miruju. zemlje miruju. domovina od nekud kapi, a ljudi skupljaju grožđe. ogromna je vrućina. što je to obod i što pod obodom ima?

ČUĐENJE, OPĆE MJESTO

Uzmem te u svoju tamnu ruku i kažem dosta je,
svršimo s tobom. ti se, to šuplje, ne pobuniš.
ležiš na dlanu kao u tupom moru i zadnji
put mirišeš. što slijedi predvidljivo je. jutros je
zaista umro Lux Interior i moje se tijelo rasulo, dugo
plutalo u neku donju visinu, tik nakon tvojeg. kruško!
pretvrda moja košaro, što sam ti rekao? kada sam
kazao dosta je mislio sam zapravo pođimo, negdje se
urazložimo. to divlje svjetlo se zakopčalo tako duboko,
tako osobno da ga zaista vidim. možda sam strašan.
podmetnut tvojoj šumećoj koži, nečem što se ne pre-
svlači, ne liježe, negdje dugo i samo odlazi. ondje se tijelo
zatvara u svoju mjeru, spušta i podiže, kao da je sve-
jedno. i jest sve-jedno. ako ga podignem iz njega će
grunuti dim i sve osvojiti. spustim li svjetlo će, puna čaša,
iz grča pobjeći. napustiti, pustoši sklono, svoje mjesto i
nestati, kao što se izgubilo iz te čudne slike u mojoj čeljusti:
baš kao što je otišlo iz kruške.

TEHNIKA PJESME

Prvi hrvatski predsjednik kolje se zaboravom
njegova junta prevrućom juhom i mrtvom poslugom
koja ih ustrajno zaobilazi; dok hodam gradom u smjeru
suprotnom smrti, kupujem novine, kupujem kavu na
kiosku slušam svoj svadljivi šarm, meki karakter
i grupu Haustor; prosječan Hrvat kolje se suživotom,
snošenjem, ustima punim snijega – na njega legne širok
i lagan smog i ponese ga, skupa sa svom tom jeseni, njenim
jutarnjim tamnim, vodom koja se uspinje tvojim vratom,
vodom materijalnom i mekom; crkva se kolje trajnim citiranjem
Krista, bezuvjetnom i dugom ljubavlju; svinja nestane sama
od sebe, usuče se, u mlaku vlastitog daha, šaku krvi potekle
pred iskustvom; pjesma se kolje Dragom Štambukom, majka
kako je opisano u nekim preciznim spisima; ništa ne ostaje ništa
to sjajno sažgano sunce.

U DUGOM ODLAŽENJU

Duboko. ususret svome poznatom glasu.
prema prostoru koji se, u svojoj tišini,
nudi kroz otvoren prozor: prema parkovima,
trgu na kojem netko nijem i umanjen sjedi,
stolu ili temeljitoj, vrlo temeljitoj prirodi.

nekuda valja poći. i kroz to kretanje zauzimati
svaki put novi oblik; pustiti da unutra prodre
mraz, da se prostori čvršće prožmu. sa svom tom
svježinom u sobu ulazi vrijeme: sezona godišnjih
poplava, voda koju nitko ne guta. tako se oblici

sami nadilaze – primajući u sebe sve više sebe i
pretvarajući se pritom u nekog drugog,
rastu u prkos fotografiji, u nepravilnost. u svakoj
se njihovoj riječi buja. no dosta s digresijama.
dok silaziš i sve ti se nabrojano približava netko

otvara oči i brzo trepće. to te na trenutak zaustavi
a onda nastaviš, mamuran, pospan, i sav u prezentu.
pjevušiš neku večernju melodiju bez obzira što je
posvuda dan, razdoblje vidljivosti. udahneš oštri
zrak i nekog pozdraviš, i riječi premoste udaljenost.

duboko. duboko u tvoje uho legne njezin tihi i
meki odziv. smrznute ptice pljušte po tvojim rukama.
beton pod nogama odvaja te od zemlje. a sve što si
htio bilo je postati promatrano; s prozora se preseliti
u prozor, mirno se, poput tog prizora, utopiti u krajoliku.

REALIZAM

Sve je kako vam se čini, pa i ono što se takvim ne doima. četvrtak, masni glagol, raste u svakoj košari— negdje se nešto prostire, zaokružuje prostor. može li biti riječi o činjenicama? ako hodam (a hodam!), ako ponekad potrčim hoće li to ući u moje pismo, hoću li

ako poskočim, pasti, u neki neočekivan tekst? taj će pad, ranjeno koljeno, postati čvrsta stvarnost, reći ću: sada sam padao, sada sam tu, u tvojoj pošti. grad na poledini ima njemačko ime. na trgu gospođa prodaje gerbere: jesen je i neko se rumeno dijete pružilo

za njima šupljim prstima, kao da nikad nije čitalo bajku. da jest znalo bi da se takvih mršavih žena valja kloniti. znalo bi jednako tako da je let dug i opasan harem a tlo pljunuta koštica, u svakoj njegovoj točki. njemačke majke u kadru nema. ako napišem majka i bude majka ja ću

radije pisati Anna Karina Anna Karina nekoliko tisuća puta i čekati. sve je baš tako kakvim se čini, pa i ono što se takvim ne doima: u rujnu latice lete njemačkim gradovima, neko dijete ulazi u svoju povijest, jedna je gospođa obilježena narodnom predajom: sve je kako vam se čini iako ništa od svega.

DOK, SASVIM DOSADAN, ČITA

Odněkud dopire četvrtast zvuk: u sobi,
kao u mrtvoj mjeri, sjediš i jedeš uvijek isti,
savršen, veliki bijeli grozd; potpun i taman
u svojoj konačnosti. nešto se u njemu mijenja:
prelijeva se preko rubova stranice—
u raspon, u osobinu, kakvo radosno trajanje.

odnekud dopire četvrtast zvuk: u zvuku,
kao u gradskom prometu, to se usko i
gusto miče, puzi po zidu, po tvojoj kući.
budućnost vreba na svakoj stanici - zvuk koji
(glasno, a kako bi), govori: ovdje sam ali me
nema, jesam i nisam prisutan. gotovo ritmično:

omorike šume u tome mukulom moru i metu,
raščetvoruju područje. odnekud neki četvrtast
zvuk dolazi i u prizor upisuje drugo stanje; u sobu
uđeš ti i otvoriš prozore. istog časa u prostor se
useli utorak, sjedne ti nasuprot, u oblinu. i ta se oblina,
kao radosne rašlje, rastvori i primi u sebe sve, vani još
jače zašumi; Piran krvavi prasac koji se rasipa, pada.

KOŠTICE

Šutnem je i njena mi šutnja odgovori.
šupljina se odmah smanji i skoči, smanji
i skoči, kao mornarska bačva, kao da se
u nju nešto teško uselilo. šutnem je kako
bih šutnuo šupljinu samu – kao da, šumna,
ne bi poletjela; ponijela svoje dolje. zatim
pišem što šapuće. mrak, puna ostava, padne.
nastanak uđe u riječ, u skupinu: nešto ra-
siječe siječanj, veljaču, i onda stane. ponekad
poželim da sam slijep. poželim otići negdje
s one strane ekvatora i ljuštiti, dok je na meni
kože ljuštiti koštice. u njih oble i modre sjesti,
leći u njih kao u riječi, ondje ih jesti. ako je stvar
u očima, predati oči. ako je stvar u kosi napustiti je.
nositi tijelo bučno od žudnje, teško od džepova
punih koštica. i što sada s njom? što s tom šupljom
džepnom prazninom? ako je kapnem hoće li iz nje
izrasti trešnje? hoće li je netko progutati, hoće li srce,
kažem, i više ništa ne govorim. šutim, kao u kinu,
i jedem koštice. nikud ne odlazim. ne mašem nikome,
a i taj nitko već je duboko, brzo zaspao. stao.

RUPO,

preteška moja kutijo ničega,
kućo stvari,
mogu li se u te useliti?

mjero skrivenog prostora, što se
to u tebi kupi, tko tako tih i pun
tog praha unutra šuti?

istog ću časa, čini se, u te utonuti.
hodam gradom u ovo podne, ne
sluteći te. stanovništvo puni

okolne klupe, opire se čistoći svojim
vidljivim tijelima, toliko različitim
od tvog. prizor se ispunja

napetošću. prolaznici nose svoj oblik,
dišu, i ja ih volim. ti sve
svoje u sebi držiš, i ako kihneš, raspršiš

li se, tvoja će nas množina unociti.
kutijo nepravilnosti. tupa rupo,
rupo na putu u koju upada krava, pokvaren

zemljin zube, najljepši otvore, tebi
dolazim. zaokupljen kišom i
stanovništvom ne primjećujem te—

toliko te je na svim stranama da te nema.
u tebi nestajem, razložim se, od tebe mi
ponestaje uporišta a u pejzaž se uvuče čvrstoća,

nestaju zapreke i nepredvidivosti.
toliko moguća! kupam se u tebi, taman,
ali ne pretaman. preplanuo sam, rupo,

od svog tog izvrnutog sunca – mislim koliko
toga mutnog, koliko praznog mi nosiš
dok nad svim u svemu teče još jedan dan.

PRIJELAZNI GLAGOLI

Kao da se u mene slilo jato rascvalih slijepih
krava, kao da su se u sve uselila goveda, tako
ti dolazim. više lebdeći nego na tlu, ispunjen
istovremeno nečim od Hindusa i nečim od državne
službe, širim se. poput pošte. poput pokislih snaga
reda. glave spuštene da bi se njome probio put,
jer zidovi koji rastu pred glavama najtvrdi su. što
noge pregaze izraste nekoliko puta još čvršće i
pokosi nas. padamo, poput kamenja, s neba. rušimo se
i rušimo. glava je najtvrdi čekić: zid koji izdrži
napad neprijelazan je. ne postoji toliko tvrda glava.
ne postoji neprijelazan zid. kao da se u meni uskome
šalo ono rogato carstvo; pupoljci pune moja usta, oštri
pupoljci u prsnom košu policije, cvjetova strogih
i u svoj mokroj mekoći. noseći cigle u zubima. prljav
od prašine i krhotina, između tihih, finih rafala
pjevući o bilju koje nečujno probija asfalt: tako ti dolazim.

JOŠ JEDNA LEKCIJA O PJESMI, MOJCI I DUGOM KAJANJU

Teško je stvoriti glazbu.

zato što je teško probiti ovoj oka, zato što
nema oka koje bi čulo, osim Rimbaudovog.

zato što za njom valja trčati, kao za jatom tamnih ptica
koje ovoj pjesmi tako nedostaju. ništa ne nedostaje

ovoj pjesmi, osim glazbe i tamnosti. ptice su posvuda
ali nijeme i nedostižne. nemoguće je u njih uvesti bezbolni

poredak, disciplinu svojstvenu jedino glazbi. jer u njoj nema
mjesta za revoluciju. jer ona jest revolucija, i jednom kad je se

uzgoji valja kazati: slušaj, nešto se divlje dešava u ovom uhu,
metar je izrastao visoko i cvjeta, tijesni se. iz njega teku staze

kojima se tihi uspinjemo u sistem, tijelo zbog tijela. jer je
teško bilo što stvoriti. usta otvorenih u most, jesenji jezik koji

žuti i otpada. zato što je potrebno prvo sve zaboraviti, a ako se
sve zaboravi ostaju svi i nitko. nitko je nijem i ne pjeva. svih

je daleko previše. zato što ostaju samo tragovi. zato što je teško
probiti omot oka, održati se na površini vičući: miran bez pokreta.

PRAKSA

Toliko želim disati da mi se oči
izvrću, pluća zapinju o grmlje i
nisko raslinje. O'Hara kaže baš
to je nužno, to nikad ne odbijaš,
nije to šetnja. dosta je pogrešaka:
toliko dišeš da se sve automatizi
ra, radnja se odvija zajedno s tob
om. Šklovski je radostan! teorija
i praksa ovaj put pristaju jedna
na drugu, kao ruka na trn, ti na s
ve što ti ponudim, ne razilaze se.
i što učiniti sa svom tom strašnom
željom? hoćeš li si, kad kucne čas
znati pomoći ili ćeš, visok i mrk,
vikati: ovdje, ovdje sve počinje &
završava, u ovoj krošnjatoj šumi,
kod mojih nogu? evo ga što ćemo:
razodjeni se i glavu namaži uljem.
zabij u grlo klarinet, puhni u njega
jako, kao da sviraš himnu i tako ću
se dugo i sretno razletjeti, kao žaba
krastača usred ljubavne pjesme!

MOJ JEZIK JE TAMNA

mesnata šaka,
košara puna noktiju, most,

u njega ulazim kao u novo
proljeće, narodnu obranu,

u njega unosim ovce i procijepe,
iz njega ništa ne teče,

ne vrtloži se. moj jezik je Meka,
mesnata šaka, makija

raslinje koje samo od sebe plane.
nešto se, nečiji penis, digne i izgori,

izgovori se, netko ustane
otvori prozore, otvori novine, kaže

dobar dan, lijep je dan; moj jezik
peludna groznica, odjeća mlade Garbo.

jezik, hommage osamdesetim godinama,
gradela, divlji prezent i perfekt.

u njemu živi boks-meč & pjeva me,
crni se Katari povlače mojim tragom,

jezik, kamion koji prenosim. o,
moja hrvatska riječi! gulašu koji igrom

slučaja kuham, žabo, žaoko pčele u
ustima koja me na sve tjera;

iz tebe Meksiko kapi, u tebe svraćam kao u
dragi kafić, donaciju, light & dust,

tebi bratu i Mojsiju kažem moj si, aparat
iz kojeg teče taman espresso, san

1st AMENDMENT

Valja propisati običaje:

s prvim jutrom ustaje se,
vezuje oči dječjom košuljom
i bira zaliha riječi. što uzmeš
to ćeš govoriti.

što u rječniku ostaviš: jasno i
čvrsto nećeš.

tako ograničenih čula (očito
u nekom hrvatskom gradu, u nekoj
rascvaloj općini), biram

kolač, kuću, ono čime se kolač jede,
knjigu, zimmicu, ogromnu
mogućnost micanja, pravo na
izbor, na

primjer, da kažem: jutros
te dijelim, mesarska sjekiro, kućo, jutros
uopće neću govoriti.

dobro vezanih očiju (da se svijet ne bi
svom snagom u oko zabio,
da ne bi
jednom za svagda prevagnula slika),
os-

tavljam crnu ručicu tave, okno
kroz koje moja kći koju nemam gleda,
duboku crnu kutiju, kosu, kuglu,

mačka kojeg ne govorim
jer ga imam, ne govorim jer ga nosim,

ostavljam

miris, zimmicu, kuću, sve što sam isprva
uzeo; tako i svoju tamnu sliku, kut u
kojem čuči nečija majka, pravo da kažem: možda
je ovdje jutro; jutros

uopće neću govoriti.

MIRIS ZEMLJE

1.

Noć pada kao pretučeni konobar
na pod u baru studentskog centra
i jedan ustaje i odlazi. njegov hod
ostavlja u snijegu tragove, kao kosti.

polako nestaju opasnosti. u njima
bubri kretanje; brzo će niknuti snažni
događaj zime, mokr i mek. možda se
od nekud spusti mjesec. moguće tako

posrebre bademi. biti posijan znači
pomoći zemlji da se uspne na nebo. čuti
dugi dolazak zečeva, njihove tupe stope.

imati jezik znači imati malu njuškicu
uronjenu u reski zrak i svugdje ostavljati
tragove; tako je lijepa i kratka naša priprema.

2.

Povući se u pismo kao u ženske odaje,
dugo sjediti pomičan, ali nepomaknut.
intenzivno i ustrajno razmišljati o kakvoj
ideji, na primjer nesreći ili napretku,

uspinjati se uz hladne stranice svijeta, biti
različit od svake rijeke ali prelijevati se
preko vlastitih rubova, kao da se baš nigdje
ne sprema noć; neko pretovareno korito.

kada se slika počne pretvarati u nešto čvrsto
gubiti svoju uzemljenost, misliti krvavo, kako bi
mislio bik da je čovjek i rikati, duboko rikati

prema spušenom mjesecu. gore pronaći samo
već postojeće; ne uznemirivati urbana područja,
lijegati s miljama mulja; lijekovite, božje truleži.

3.

Sjene govore tijelom. lakše od lišća, griješe
uglavnom propustom. tome se glasno
suprotstavljam. smatram što je dostupno tijelu
ne može ni njoj biti uskraćeno, njegovoj

tamnoj enklavi, mlaki u koju uvire neizrečeno.
tako je sjena najčešće herbarij, skupina prostora
koji u hodu zaspi. u trku se spotakne o svoje
duge i tanke glagole, ali je to ne zaustavi.

tek u mraku, u očima noćnih skupljača plodova
ona dolazi do svog vidljivog ruba. i točno u tom
trenutku, kad njegova noga nalazi oštar i dostupan

trn, njezine ruke se svijaju oko najmanje maline,
kao da svinjama tovi zvijezde. do tada mjesec
je dignut visoko: u ravnici mu je već nemoguće umaći.

NETRPELJIVOST

Negdje je svijetlio Magreb. trave su gubile sav
svoj polagani miris. u trupu kao da se nešto izg-
ubilo, zašlo u svoje nepoznato, nečiji bezdani,

tamni džep. zvijezde su sa sebe svukle kožu. i rebra
su nabola nebo, malo ga pomalo jela, pila ga, i kad
je sve bilo gotovo on je odnekud sišao; pod tom se

gomilom izlilo tupo more. Magreb je zaista svijetlio:
odsaj je jasno svjedočio o nekoj pošasti. ja sam ostao
kući i spavao. mačak je sušio meko krzno. znao sam:

sve je nasilno, kao noćni telefonski pozivi, i to se nasilje
uspinje mojim glasom i prelama, u jednoj sićušnoj točki.
zatim sam dugo gutao gorku zemlju da bih ga duboko zakopao.

MJESTO

Osvajam te kao unaprijed predanu tvrđavu
spuštenih mostova
ukopanih kao vrijeme u mesu, dva svijeta duboko
jedan u drugom;

vani je grad poprimio oblik, dolje
u omotnici bilja
između zemlje koja je opstanak i zraka koji je ljubav

ležiš pod mojom zastavom: sve što je
vrijedilo predano je, iako je predaja komadanje, nikako
poklon:

ono što ću naučiti iz ovog dugog poraza jest što
znači čekati večer koja ne dolazi, kolika je jednostavnost oružja
i kako te se ne odreći.

GODINA ČAJA

Uzimao sam i davao kao da podsjećam
na nekog drugog. magnet je moja zadana kovina.
oboje uvijek privlačimo, ali on ima više smisla
za izbor, nešto jednostavno ne prihvaća. ja nisam
toliko postojan. more se uvuklo u oblak
i sad me zasipa. grana se povija,
kao da na njoj pjevaju ptice. ali nitko ne pjeva.
ako bi se na cesti pojavilo sunce
vidjela bi se puna duga, i asfalt bi pario. iz pare se
svaki put nešto rodi. magnet ono što jednom
prihvati zadrži zauvijek. magnet je naprava za
definiranje ljubavi, iako je ponekad pokvaren. ljubav
ga slijedi. u najboljem slučaju, ako bi se sunce diglo
visoko, ako bi uzmakla magla, bacali bismo sjene.
ovako vozim spuštenih prozora i moje mesnate
uši pate. više te ne čujem. vidim majstora koji zakiva
čavle. vidim mačka koji se premeće. vidim Vladimira
kako se uspinje stubama i viknem mu: Vladimire!
on se okrene, ali me ne prepozna. naše brzine su
usklađene samo rotacijom svijeta. inače ja sam brži.
oslanjam se na slabu tehniku i slabu taktiku a
ipak ostavljam tragove. kada pronađem nekog čija
je brzina slična mojoj dat ću mu ime. visoko iznad
puzi avion. ne čujem ga i ne vidim, ali su dokazi potpuno
jasni. odozgo duga izgleda kao olovo. pluta u svom tom
nepredvidivom presjeku, bez težine, a tone. tradicija
kaže: ispod nje valja proći! tradicija kaže tada si oženjen
i tvoja žena je tamna, jer vi ste cigani. kiša je
spuštena, cvijeće je krvavo, i usta životinja rastvorena.
kroz prozor ulazi muha. tiho je. glazba se opire prostoru,
i on je slijedi. u klinču, polako, curi kroz moje otvore.
svaki put kada vozim sjetim se svoje brzine. tako

nije trčao nitko. kako sam jednom stigao u susjedno
selo prije automobila. kiša je pljuštala. putovi bili
blatni. nekoliko sam puta pao, bio sam smeđ, ali sretan.
nikada više nisam trčao, jer sam htio da me takvoga pamte.
mislio sam o ljudima. neistina je da u mojim pjesmama
nema ljudi. ondje je Vladimir. ja sam mu tada viknuo Ime
i on se uspeo, prema sjevernom nebu. podne je. naše sjene
su za nama, ili nam prethode. brzina se smanjuje. sve su
životinje nekamo iščezle. smrt je tradicija; treba je sapeti,
i pustiti je da istrune. treba biti poput magneta. ljubav je
proces strogosti. izbor izгона. cijele sam godine samo kuhao.
cijele sam godine samo kuhao čaj.

Marko Pogačar

Rođen 1984. u Splitu. Urednik u književnom časopisu Quorum i dvotjedniku za kulturna i društvena zbivanja Zarez. Bio je stipendist fondacija Civitella Ranieri, Passa Porta, Milo Dor, Brandenburger Tor, Internationales Haus der Autoren Graz, Récollets-Paris itd. Tekstovi su mu prevođeni na tridesetak jezika. Priredio zbornik *Hrvatska mlada lirika 2014*.

Objavio: *Pijavice nad Santa Cruzom* (pjesme, 2006, 2009); *Poslanice običnim ljudima* (pjesme, 2007, 2014); *Predmeti* (pjesme, 2009, 2015); *Jer mi smo mnogi* (publicistika, 2011); *Atlas glasova* (eseji, 2011); *Crna pokrajina* (pjesme, 2012); *Bog neće pomoći* (priče, 2012, 2014); *Jugoton gori!* (eseji, 2013, 2014).

Biblioteka Online

knjiga 120

Marko Pogačar

PREDMETI

© 2015 Marko Pogačar

© za elektroničko izdanje: Društvo za promicanje književnosti
na novim medijima, 2015

Izdavač

Društvo za promicanje književnosti
na novim medijima, Zagreb

Za izdavača

Aleksandra David

Urednik

Krešimir Pintarić

Fotografija

© huci / Fotolia.com

ISBN 978-953-345-443-6 (HTML)

ISBN 978-953-345-444-3 (EPUB bez DRM)

ISBN 978-953-345-445-0 (PDF)

ISBN 978-953-345-446-7 (MOBI)

Prvo izdanje

Algoritam, Zagreb, 2009.

**Knjiga je objavljena uz financijsku potporu
Grada Zagreba.**

